

Серія Педагогіка і психологія

ПРАУКО В П
ЗАТТМСКМ

**Вінницького державного
педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського**

ВИПУСК

Міністерство освіти і науки України
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

**Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського**

Серія: Педагогіка і психологія

№ 56 • 2018 р.

Вінниця

Ministry of Education and Science of Ukraine
Vinnytsia State M.Kotsyubynskyi Pedagogical University

SCIENTIFIC ISSUES OF

Vinnytsia state M.Kotsyubynskyi pedagogical university

Section: Pedagogics and Psychology

№ 56 • 2018

Vinnytsia

ЗМІСТ

ДИДАКТИКА

Н.В. Гоголь. ПРОБЛЕМА РЕАЛІЗАЦІЇ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ У ШКІЛЬНИХ ПІДРУЧНИКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ (НА ПРИКЛАДІ ОЗНАЙОМЛЕННЯ УЧНІВ 5-6 КЛАСІВ ІЗ УСНОЮ НАРОДНОЮ ТВОРЧІСТЮ).....	9
Н. С. Дмитренко. ДЕФІНІТИВНИЙ АНАЛІЗ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ПОНЯТТЯ «АВТОНОМНЕ НАВЧАННЯ»	15
І. Мазайкіна, О. Наливайко, І. Сімонова. ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	22
А. П. Рибалко, Т. В. Денисова. ОСОБЛИВОСТІ ДІАГНОСТИКИ МАТЕМАТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ КОМП'ЮТЕРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ	28
О. О. Рогульська. ЗАГАЛЬНОДИДАКТИЧНІ ТА СПЕЦИФІЧНІ ПРИНЦИПИ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	34
С. П. Цецик. ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ-ЕКОЛОГІВ ПРИ ВИВЧЕННІ «ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ»	38
М. В. Цуркан. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНОГО МЕТОДУ ДИСКУСІЇ НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ У ВИЩІЙ МЕДИЧНІЙ ШКОЛІ	44

ТЕОРІЯ ВИХОВАННЯ

Л. С. Бровчак. РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ І ВМІНЬ ДІТЕЙ У ПРОЦЕСІ МИСТЕЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	50
М. І. Гагарін. ВИХОВНА СИСТЕМА ШКОЛИ: СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК	55
О. С. Московчук. СУБ'ЄКТНА ВКЛЮЧЕНІСТЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ	60
О. О. Максимова, Т. А. Ковалюк. ЗМІСТОВНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	65

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

О. В. Акімова, М. С. Коваль. ПЕДАГОГІЧНИЙ ДОСВІД ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	70
О. В. Біліченко. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУБ'ЄКТНОЇ ПОЗИЦІЇ СТУДЕНТІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ МЕДИЧНОГО КОЛЕДЖУ	75
Д. А. Возносименко. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВАЛЕОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ НАВЧАННЯ УЧНІВ МАТЕМАТИКИ	80
О. А. Гаврилюк. МЕТОДИ ТА ПРИЙОМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ХУДОЖНЬО-ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ В ПЕДАГОГІЧНИХ КОЛЕДЖАХ	85
І. Г. Герасимова, В. Г. Дерун. ТЕНДЕНЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ-КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ	89
О. В. Гладун. ДІАГНОСТИКА РІВНЯ СФОРМОВАНОСТІ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ З НИЗЬКИМ СТАТУСОМ В УЧНІВСЬКОМУ КОЛЕКТИВІ ЗА ДІЯЛЬНІСНИМ КРИТЕРІЄМ	95
Р. О. Добровольська. СТРУКТУРА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО СТВОРЕННЯ МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНОГО ПРОСТОРУ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ	101
В. Г. Дроненко. ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КЛІНІЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ОНКОЛОГІЯ»	106
М. М. Жумбей. РОЗКРИТТЯ СУТІ ТА УМОВ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ТУРИЗМУ	113
Ю. С. Лясова. КОНСТАТУВАЛЬНИЙ ЕТАП ДОСЛІДЖЕННЯ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ МОЛОДШИХ МЕДИЧНИХ СПЕЦІАЛІСТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН	118

В. В. Каплінський, О. В. Акімова. ЗМІСТ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЕТИКА КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ».....	123
Ю. М. Кобюк. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ В УНІВЕРСИТЕТАХ АВСТРАЛІЇ.....	129
Т. В. Коноваленко. ВИВЧЕННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ПІЗНАВАЛЬНИХ БАР'ЄРІВ У НАВЧАННІ МАЙБУТНІМИ ВЧИТЕЛЯМИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	134
С. В. Кубрак. СУЧАСНІ НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЛОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ.....	139
В. А. Тимкова, Н. А. Лебедева. ІНШОМОВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....	148
С. М. Лутковська. ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ПРИРОДНИЧО-НАУКОВИХ ДИСЦИПЛІН У ЗВО АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ.....	153
М. В. Матюшкін. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІВ У ПРОЦЕСІ ЗАСВОЄННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	157
С. В. Нагорняк. ФОРМУВАННЯ ПРАВОСВІДОМОСТІ СТУДЕНТІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ТЕХНОЛОГІЙ ПЕДАГОГІЧНОГО КОУЧИНГУ.....	165
С. С. Пугач. ДОСВІД ПРАВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ.....	169
Н. О. Рисинець. ПРОЕКТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ СТУДЕНТІВ ЮРИДИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....	174
Н. І. Сарновська. ЗНАЧЕННЯ СУЧАСНИХ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ.....	177
В. А. Фрицюк. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ДО МОНІТОРИНГУ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	182
І. Л. Холковська. ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ПАРТНЕРСЬКИХ ВІДНОСИН МІЖ ВИКЛАДАЧЕМ І СТУДЕНТАМИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ.....	185
ПОРІВНЯЛЬНА ПЕДАГОГІКА	
К. А. Балтремус, В. Є. Балтремус. ОСОБЛИВОСТІ ПІДХОДУ ДО НАВЧАННЯ УЧНІВ В АМЕРИКАНСЬКИХ ДЕМОКРАТИЧНИХ ШКОЛАХ.....	193
Н. І. Лазаренко. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТА РЕФОРМУВАННЯ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД.....	197
ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ	
І. В. Дяков. ДІЯЛЬНІСТЬ С. РУСОВОЇ ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ПОЧАТКУ ХХ СТ.....	203
І. М. Сяладій. ДЕМОКРАТИЧНІ ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ УКРАЇНИ.....	207
О. В. Столяренко, О. В. Столяренко. РОЗВИТОК ГУМАНІСТИЧНИХ ІДЕЙ В СУХОМЛІНСЬКОГО І ВИХОВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЛЮДИНИ.....	213
О. О. Теренко. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА ІСТОРИЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ У КАНАДІ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ.....	218
ПСИХОЛОГІЯ	
В. М. Галузяк. ДІАЛОГ ЯК ЗАСІБ ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ.....	224
В. І. Шахов, Й. Горал-Пулрола, В. В. Шахов. ПЕДАГОГІКА І ФІЗИКА: НЕСПОДІВАНІ ПАРАЛЕЛІ МІЖ ЗАКОНАМИ ФІЗИКИ ТА ПРИНЦИПАМИ ВИХОВАННЯ.....	235
Наші автори	241

5. Озерская С.Н. Специфика организации иноязычной профессионально-коммуникативной практики: автореф. дис. канд. пед. наук. / С.Н.Озерская. – Белгород, 2004. – 20 с.
6. Пассов Е.И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению / Е.И. Пассов. – М., 1991. – С. 22.

References

1. Andriushchenko T.K. Formuvannya tsinnisnoho stavlennia do vlasnoho zdorovia v ditei starshoho doshkilnoho viku : dys. kand. ped. nauk : 13.00.08 / T.K.Andriushchenko. – Pereiaslav-Khmelnyskiy, 2007. – 268 s.
2. Bulycheva S.F. Urovnevaya organizaciya leksicheskogo materiala dlya obucheniya chteniyu na nachal'nom ehtape v tekhnicheskomo vuze / S.F. Bulycheva // Kvantitativnye metody otbora uchebnogo materiala po inostrannomu yazyku dlya yazykovo-kovyh vuzov : sb. statej. Sverdlovsk, 1990. S. 84–99.
3. Lebedieva N.A. Komunikatyvna kompetentnist studentiv-ahraryiv u ramkakh formuvannya tsinnisnoho stavlennia do profesiinoi diialnosti/ N.A.Lebedieva // Tradytzii ta innovatsii suchasnoi osvity v Ukraini : materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii, 18-19 kvitnia 2013. Simferopol : DIAIPI, 2013. – 202 s.
4. Mil'rud R.P., Maksimova I.R. Sovremennye konceptual'nye principy kommunikativnogo obucheniya IYA / R.P. Mil'rud, I.R. Maksimova // Inostrannye yazyki v shkole. – 2000. – № 4. – S. 16.
5. Ozyorskaya S.N. Specifika organizacii inoyazychnoj professional'no-kommunikativnoj praktiki: avtoref. dis. kand. ped. nauk. / S.N.Ozyorskaya. – Belgorod, 2004. – 20 s.
6. Passov E.I. Kommunikativnyj metod obucheniya inoyazychnomu govoreniyu / E.I. Passov. – M., 1991. – S. 22.

УДК 378.14/07

DOI 10.31652/2415-7872-2018-56-153-157

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ ПРИРОДНИЧО-НАУКОВИХ ДИСЦИПЛІН У ЗВО АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ

С. М. Лутковська

У статті розглянуто основні принципи розвитку інноваційної діяльності на прикладі викладання науково-природничих дисциплін для студентів ЗВО аграрного профілю. Висвітлено основні види інноваційної педагогічної діяльності, їхню характеристику та вплив на освітній рівень бакалаврів аграрного вузу. Представлено основні результати застосування інноваційних педагогічних технологій та приклади викладання науково-природничих дисциплін студентам аграрного напрямку з використанням інноватики.

Ключові слова: інноватика, інноваційна освіта, інноваційні педагогічні технології, природничо-наукові дисципліни, ІКТ, ділові ігри, активні методи навчання.

THE USE OF INNOVATIVE PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN THE INVESTIGATION OF NATURAL AND SCIENTIFIC DISCIPLINES IN THE AGRICULTURAL PROFILE

S. Lytkovs'ka

The article deals with the basic principles of development of innovation activity on the example of teaching natural sciences for students of agricultural economics. The main types of innovative pedagogical activity are described, their characteristics and influence on the educational level of bachelors of agrarian high school. The main results of the application of innovative pedagogical technologies and examples of teaching science and natural sciences to students of agrarian direction using innovations are presented.

Key words: innovation, innovative education, innovative pedagogical technologies, natural sciences, ICT, business games, active teaching methods.

До людини нині висуваються вимоги не лише діяти, а й мислити по-новому. Тому дедалі частіше в процесі вивчення екологічних дисциплін відходять від переважного використання традиційних методів навчання. За останні кілька десятків років виникли принципово інші – так звані методи активного навчання. Тому серед основних питань, які стосуються впровадження інноваційних технологій навчання, є пошуки можливостей органічного поєднання та взаємоузгодження традиційних методів реалізації навчального процесу з інноваційними методами його інтенсифікації й активізації, що забезпечують формування необхідних якостей студентів аграрних ЗВО.

«Виклики» інформаційного суспільства різноманітні й висувають певні вимоги до системи освіти. Остання має орієнтуватися на нові умови сучасної соціокультурної ситуації, коли все більшого впливу й поширення набуває інформація, яка в різних видах і формах надає бакалавру в аграрному вузі можливість працювати в інтерактивному режимі, реалізовувати свої творчі ідеї у віртуальному й реальному просторах.

Це значною мірою зумовлено різким розвитком ІКТ, зміною якісних характеристик інформаційного середовища: доступності, способів поширення і розподілення, відкритості, структури подання інформації. Система освіти в цьому контексті має враховувати істотно зростаючу міру зацікавленості інформаційного суспільства в тому, щоб його громадяни були здатні оцінювати, структурувати й інтерпретувати одержану інформацію, самостійно активно діяти та приймати рішення на її основі.

Інноватика – наука про оновлення освіти, теорії інноваційних процесів, учення про створення, сприйняття, оцінку, засвоєння й застосування інновацій у їх органічній єдності [6, с. 49]. Показниками інноваційної діяльності є: застосування інноваційних методик, створення та використання навчальних та науково-методичних посібників, проектна діяльність, міжнародні зв'язки, експериментальна діяльність, розробка та впровадження авторських освітніх інновацій; показники конкурентоспроможності закладу освіти: додаткове інвестування, комп'ютерна підтримка, зв'язки з науковими закладами, зростання рівня матеріально-технічної бази, поліпшення виробничих умов, надання додаткових освітніх послуг, внутрішня система професійного вдосконалення педагогічних кадрів, особистісно зорієнтований навчально-виховний процес, функціонування особистісно спрямованої системи спілкування.

У сучасній педагогічній літературі вчені детально досліджують й широко обговорюються інноваційні педагогічні технології [2; 4; 8; 10]. Центральне місце серед них посідають педагогічні методи, спрямовані на активізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів [6; 8; 9; 10]. Педагогічні інновації розглядають у теорії як складові загальних суспільних та освітніх процесів. Згідно із законом діалектики, вони передбачають спіралеподібний характер свого розвитку; кожний виток просування нововведень за “спіраллю розвитку”, з одного боку, зберігає в собі культурно-педагогічні та національні традиції; з іншого – вимагає нових підходів до реалізації інноваційних процесів, що зумовлюється низкою чинників зростаючими вимогами соціального замовлення до освіти, досягненням науково-технічного прогресу, здобутками наук про людину як об'єкта навчання і виховання, які вимагають удосконалення останнього; необхідністю забезпечення саморозвивального характеру навчально-виховних закладів та ін. [9, с. 16].

Інновації на сучасному етапі розвитку суспільства характерні для будь-якої професійної діяльності людини й тому, природно, є предметом вивчення, аналізу і впровадження. На значне коло проблем освіти в умовах інноваційного розвитку суспільства звертає увагу В. Кремень, який визначає інновації як суспільно-необхідну творчу діяльність, без якої вже не може відбутися результативно будь-який суспільний процес, у тому числі й освітній [7, с. 3].

Головною діючою особою будь-яких інновацій в системі освіти є викладач як суб'єкт педагогічного процесу. Процес кардинальних змін школи й суспільства вимагає переорієнтації його мислення на гуманістичні цінності, адекватні характеру інноваційної педагогічної діяльності. Інноваційні процеси мають найбільш давню історію і потребують всебічного вивчення в їх історичній ретроспективі. Сама проблема створення та втілення нововведення вимагає питання залежності та розповсюдження інновацій від учителя, технології інноваційної підготовки, усунення психологічного бар'єру тощо.

Важливою відмінністю інтерактивних форм навчання виступає розвиток ініціативності студента, яку стимулює педагог із позиції партнера, процес і результат професійної підготовки набуває особистісно-орієнтованого значення для всіх учасників навчального процесу, що дозволяє в кожного студента розвивати здібності самостійно приймати рішення, знаходити нестандартні варіанти розв'язання виховних особистісно-орієнтованих ситуацій, створення комфортних умов навчання, за яких студент відчуває власну успішність, набуває статусу суб'єкту взаємодії, бере участь у процесі навчання на засадах власної освітньої траєкторії. Використання інтерактивних форм навчання – один із важливих напрямів удосконалення підготовки студентів у ВНЗ. Більшість методичних інновацій поєднується з використанням саме інтерактивних методів та форм навчання. Однак сам термін «інтерактивне навчання» трактується по-різному. Низка фахівців пов'язує інтерактивне навчання з розвитком інтернет-технологій, комп'ютерних мереж та ресурсів Інтернет. Вони вважають, що це діалогічна форма взаємодії з будь-чим (комп'ютером), або з будь-ким (людиною).

Використання методів активного навчання можливе на різних етапах навчально-виховного процесу залежно від структури та завдань кожного етапу: на підготовчому, основному та завершальному. Основною метою використання активних методів на підготовчому етапі, є створення атмосфери порозуміння й емоційного комфорту, виявлення очікувань учасників, усвідомлення основної ідеї та теми. На основному етапі методи активного навчання спрямовані на забезпечення максимально успішного засвоєння інформації. На завершальному етапі методи активного навчання спрямовані на закріплення інформації, установлення зворотного зв'язку.

У результаті використання в освітньому процесі інноваційних технологій можна досягти таких результатів: викликати в студентів аграрного напрямку мотивацію до навчальної діяльності, здатність до рефлексії й самооцінювання свого прогресу (почуття компетентності), прояв вихованцями ініціативи й повноцінну їхню самореалізацію.

Необхідність використання сучасних ІКТ очевидна й незаперечна. Людина, котра уміло й ефективно володіє технологіями й інформацією, має інший, новий стиль мислення, принципово інакше підходить до оцінювання проблеми, що виникла, та способів її подолання, до організації своєї діяльності. ІКТ припускають використання комплексу технічного, навчально-методичного, програмного й організаційного забезпечення на комп'ютерній основі та цифрових освітніх ресурсів, до яких відносяться комп'ютери, інтерактивні дошки, принтери, проекційні пристрої, пристрої для введення графічної інформації, цифрові підручники[3,5].

Можливості, що надаються ІКТ в освіті бакалаврам аграрного профілю є такими:

1. *Пошук інформації* – можна використати з цією метою інтернет-ресурси, інформацію на дисках, відео- й аудіоносіях. Викладачі використовують навчальну інформацію для підготовки до заняття. Студенти підбирають інформацію науково-природничого змісту для підготовки рефератів, доповідей, курсових і дипломних робіт.

2. *Зберігання інформації* – дозволяє накопичувати фотоальбоми в електронному вигляді; творчі роботи студентів і викладачів в електронному вигляді (портфоліо); відеоархіви; сайти і т.д.

Оброблення інформації – створення бази цих співробітників і студентів; обробка анкет; побудова діаграм, графіків у процесі відслідковування в бакалаврів аграрного напрямку динаміки тих або інших процесів в освітній діяльності.

3. *Представлення інформації* – презентації й інші демонстраційні форми, створення відеофільмів, видавнича діяльність і т.д.

4. *Засоби комунікації* – веб-сайт, пошта, форум, проведення телеконференцій тощо.

5. *Упровадження інтернет-ресурсів* в освітній процес реалізується через формування компетентностей бакалаврів-аграріїв у сфері мережевих технологій. Студент має опанувати основними поняттями, теоретичними і прикладними знаннями, необхідними для здійснення освітньої діяльності; прийомами роботи з основними сервісами Інтернет і технологіями пошуку інформації в Мережі, інструментами підготовки ілюстрацій, створення мультимедійних презентацій і веб-сторінок.

Наприклад, викладач дає студентам індивідуальне завдання з вказівкою адрес в Інтернет з певних тем. Студенти мають знайти відповіді на поставлені запитання. У першій половині заняття студенти розшукують матеріал в Інтернет, а в іншій половині, розбившись на пари, аргументують свою точку зору з тих або інших питань. Інтерактивне спілкування студентів між собою відбувається в "чатах", а не в усній формі з сусідом за столом [6, с. 282].

Дійсно, за допомогою ІКТ практично реалізуються методологічні й теоретичні основи формування готовності до професійної діяльності фахівців різних галузей. Студенти ВНЗ мають можливість використовувати широкий спектр засобів комунікацій оброблення і збереження інформації: персональні комп'ютери, Інтернет, кабельне й супутникове телебачення, мобільний зв'язок, тощо. Отже, традиційне навчання зазнає змін на всіх стадіях навчального процесу: підготовка курсів, проведення занять, виконання домашніх завдань, підготовка дипломних і магістерських робіт.

Варто зазначити, що наявна досить поширена думка – треба обладнати комп'ютерами навчальну аудиторію, і навчальний процес відразу перейде на якісно новий рівень. Така думка є не лише хибною, а й навіть шкідливою. Можна навести багато прикладів, коли навчальні заклади придбали нові комп'ютери, і через деякий час приходило розчарування з боку студентів і викладачів, техніка вкривалася пилом і перетворювалась на непотрібний елемент інтер'єру. Оцінюючи комп'ютер як засіб педагогічного призначення, науковці та методисти пропонують передусім, урахувати, що комп'ютер не більше як помічник педагога, а не його заміна.

Використання електронних навчальних матеріалів природничого напрямку забезпечує реалізацію інтегрованих технологій безперервного навчання, розвиток професійного аналітичного й логічного мислення, набуття дослідницьких і проектних навичок, ефективного впровадження наукових та інженерних розробок у навчальний процес, постійний розвиток єдиної навчально-лабораторної й наукової бази, зниження витрат на навчальне обладнання за одночасного підвищення ефективності навчання[4].

Підсумовуючи сказане, зазначимо, що використання ІКТ і навчального телебачення у процесі підготовки фахівця аграрного профілю розширює можливості викладача, спрямовує студентів на свідоме засвоєння знань; має метою розвиток пізнавальної діяльності студентів, формування відповідних професійних і особистісних якостей, що, зрештою, призведе до формування кваліфікованого фахівця аграрного профілю, який володіє широким світоглядом, професійною мобільністю та конкурентоспроможністю, готовий достатньо швидко і успішно адаптуватися до нових змін у суспільстві.

Значна роль у розвитку й вихованні бакалаврів аграрного напрямку належить грі – найважливішому виду навчальної діяльності. Вона є ефективним засобом формування особистості студента, його морально-вольових якостей. Ділові ігри відображають реальні умови й імітують конкретні процеси, маючи під час цього яскраво виражений соціально-психологічний характер. Разом з цим виявляються сучасні економічні

особливості діяльності людей, пропонуються «рецепти» прийняття рішень у різних життєвих ситуаціях [1, с. 16]. Структурування навчальної інформації у формі імітаційно-ігрової і проблемно-ситуаційних моделей, наголошує науковець, сприяє здійсненню змістовно-процесуального і завданневого підходів до навчання, що впроваджуються через активні форми і методи навчальної діяльності. Імітаційно-ігрові і проблемно-ситуаційні методи позитивно впливають на засвоєння навчального матеріалу в контексті професійної діяльності [6, с. 15].

Комп'ютерні ігри мають перевагу перед іншими формами ігор: вони наочно демонструють рольові способи вирішення ігрових завдань, наприклад, у динаміці представляють результати спільних дій і спілкування персонажів, їхні емоційні реакції на успіх і невдачі, що в житті важко вловити. У них студенти набувають досвіду моральної поведінки в самих різноманітних умовах життя. Такі ігри допомагають уникнути штампів і стандартів в оцінці поведінки різних персонажів у різних ситуаціях. Студенти засвоюють практично засоби комунікації, способи спілкування і вираження емоцій.

Технологія випереджувального навчання незаслужено мало застосовується в сучасному освітньому процесі. Як відомо, класична дидактика орієнтована на навчання від відомого до невідомого: йди, так би мовити, уперед, дивлячись назад. Нова дидактика, не заперечуючи шляху руху від відомого до невідомого, в той самий час обґрунтовує принцип перехресної діяльності викладача, на лінії якої розташовуються випереджувальні завдання, випереджувальні спостереження і випереджувальні експерименти як різновиди випереджувальних завдань, викладених з елементами випередження. Перераховане в сукупності називають випередженням; воно сприяє ефективній підготовці студентів до сприйняття нового навчального матеріалу, активізує їхню пізнавальну діяльність, підвищує мотивацію навчання, виконує інші педагогічні функції. У результаті випереджувального навчання студенти легко і свідомо засвоюють складну тему. В процесі цього економиться час, оскільки студенти швидше сприймають новий навчальний матеріал.

Технологія інтеграційної освіти є засобом одержання нових представлень на стикові традиційних предметних знань. Вона спрямована на розвиток ерудиції студента, який володіє цілісним світоглядом, здатного самостійно систематизувати наявні в нього знання і нетрадиційно підходити до вирішення різних проблем, а також на оновлення наявної вузької спеціалізації в навчанні [8].

Отже, одним із найважливіших стратегічних завдань на нинішньому етапі модернізації вищої освіти України є забезпечення якості підготовки фахівців на рівні міжнародних стандартів. Розв'язання цього завдання можливе за умови зміни методик навчання та впровадження інноваційних технологій навчання.

Література

1. Гордійчук Г. Б. Застосування комп'ютерних технологій для викладання загальноосвітніх дисциплін : технологія розробки навчального проекту за методикою Intel© «Навчання для майбутнього» : навч.-метод. посіб. / Г. Б. Гордійчук. – Вінниця : ВГПУ імені Михайла Коцюбинського, 2011. – 160 с.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. / І. М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
3. Кадемія М. Ю. Інноваційні технології навчання: словник глосарій: навчальний посібник для студентів, викладачів / М. Ю. Кадемія, Л. С. Євсюкова, Т. В. Ткаченко. – Львів : Вид-во «СПОЛОМ», 2011. – 196 с.
4. Кадемія М. Ю. Сутність і зміст технології веб-квест / М. Ю. Кадемія // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр. – Вип. 29. Редкол.: І. А. Зязюн (голова) та ін. – Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2012. – С. 380-387.
5. Кадемія М. Ю. Телекомунікаційні проекти в навчальному процесі ВНЗ / М. Ю. Кадемія, О. В. Шестопалюк, Л. С. Шевченко. – Вінниця : ТОВ «ПЦ Енозіс», 2008. – 235 с.
6. Комп'ютерно орієнтовані засоби та мультимедійні технології навчання : навч. посіб. / Р. С. Гуревич, О. В. Шестопалюк, Л. Л. Коношевський, О. Л. Коношевський; за редакцією проф. О. В. Шестопалюка. – Вінниця : ТОВ Фірма «Планер», 2012. – 619 с.
7. Кремень В. Г. Освіта в умовах інноваційного розвитку суспільства / В. Г. Кремень // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр. – Вип. 23. – Київ-Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2010. – С. 3-10.
8. Освітнє середовище для підготовки майбутніх педагогів засобами ІКТ: [монографія] / Р. С. Гуревич, Г. Б. Гордійчук, Л. Л. Коношевський, О. Л. Коношевський, О. В. Шестопалюк; за ред. проф. Р. С. Гуревича. – Вінниця : ФОП Рогольська І.О., 2011. – 348 с.
9. Софій Н. Сто і один метод активного навчання [Електронний ресурс] / Софій Н., Кузьменко В. // Професійний журнал для вчителів «Відкритий урок». – Режим доступу : <http://osvita.ua/school/theory/1360/?list=0>.
10. Хуторской А. В. Педагогическая инноватика: учеб. пособ. для студ. высш. учеб. заведений / Хуторской А. В. – М.: Издательский центр «Академия», 2008. – 256 с.

References

1. Hordiichuk H. B. Zastosuvannia kompiuternykh tekhnolohii dlia vykladannia zahalnoosvitnikh dystsyplin : tekhnolohiia rozrobky navchalnoho proektu za metodykoiu Intel© «Navchannia dlia maibutnoho» : navch.-metod. posib. / H. B. Hordiichuk. – Vinnytsia : VHPU imeni Mykhaila Kotsiubynskoho, 2011. – 160 s.

2. Dychkivska I. M. Innovatsiini pedahohichni tekhnologii : navch. posib. / I. M. Dychkivska. – K. : Akademvydav, 2004. – 352 s.
3. Kademiia M. Yu. Innovatsiini tekhnologii navchannia: slovnyk hlosarii: navchalnyi posibnyk dlia studentiv, vykladachiv / M. Yu. Kademiia, L. S. Yevsiukova, T. V. Tkachenko. – Lviv : Vyd-vo «SPOLOM», 2011. – 196 s.
4. Kademiia M. Yu. Sutnist i zmist tekhnologii veb-kvest M. Yu. Kademiia // Suchasni informatsiini tekhnologii ta innovatsiini metodyky navchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy: zb. nauk. pr. – Vyp. 29. / Redkol.: I. A. Ziaziun (holova) ta in. – Kyiv-Vinnytsia : TOV firma „Planer”, 2012. – S. 380-387.
5. Kademiia M. Yu. Telekomunikatsiini proekty v navchalnomu protsesi VNZ / M. Yu. Kademiia, O. V. Shestopaliuk, L. S. Shevchenko. – Vinnytsia : TOV «PTs Enozis», 2008. – 235 s.
6. Kompiuterno oriientovani zasoby ta multymediini tekhnologii navchannia : navch. posib. / R. S. Hurevych, O. V. Shestopaliuk, L. L. Konoshevskiy, O. L. Konoshevskiy; za redaktsiieiu prof. O. V. Shestopaliuka. – Vinnytsia : TOV Firma «Planer», 2012. – 619 s.
7. Kremen V. H. Osvita v umovakh innovatsiinoho rozvytku suspilstva / V. H. Kremen // Suchasni informatsiini tekhnologii ta innovatsiini metodyky navchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy: zb. nauk. pr. – Vyp. 23. – Kyiv-Vinnytsia : TOV firma „Planer”, 2010. – S. 3-10.
8. Osvitnie seredovyshe dlia pidhotovky maibutnikh pedahohiv zasobamy IKT: [monohrafiia] / R. S. Hurevych, H. B. Horiiichuk, L. L. Konoshevskiy, O. L. Konoshevskiy, O. V. Shestopaliuk; za red. prof. R. S. Hurevycha. – Vinnytsia : FOP Rohalska I.O., 2011. – 348 s.
9. Sofii N. Sto i odyn metod aktyvnoho navchannia [Elektronnyi resurs] / Sofii N., Kuzmenko V. // Profesiinyi zhurnal dlia vychyteliv «Vidkrytyi urok». – Rezhym dostupu : <http://osvita.ua/school/theory/1360/?list=0>.
10. Khutorskoi A. V. Pedahohyeheskaia ynnovatyka: ucheb. posob. dlia stud. vyssh. ucheb. zavedenyi / Khutorskoi A. V. – M.: Yzdatelskyi tsentr «Akademiya», 2008. – 256 s.

УДК 159.922.7

DOI 10.31652/2415-7872-2018-56-157-165

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІВ У ПРОЦЕСІ ЗАСВОЄННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

М. В. Матюшкін

Роботу присвячено проблемі вивчення психологічних особливостей людини, яка використовує інформаційно-комунікаційні технології. У статті наведено результати дослідження психологічних особливостей педагогів у процесі засвоєння інформаційних технологій. Експеримент був проведений серед слухачів курсів підвищення кваліфікації педагогічних співробітників на базі Чернігівського обласного інституту педагогічної перепідготовки та освіти імені К.Д. Ушинського. У результаті аналізу проведеного дослідження отримані від учасників експерименту дані були переведені у графічний вигляд, на підставі чого були отримані порівняльні характеристики для двох груп респондентів.

{ Ключові слова: післядипломна перепідготовка, інформаційно-комунікаційні технології, психологічні особливості, співробітники педагогічної сфери, інформатичні компетентності.

PSYCHOLOGICAL FEATURES OF PEDAGOGES IN THE PROCESS OF INFORMATION TECHNOLOGY DEVELOPMENT

M. Matyushkin

The work is devoted to the problem of a studying of psychological features of a person, which using information and communication technologies. The article presents the results of research of psychological features of teachers in the process of mastering of information technologies. The basis for the research was the increase in the use in time of a person of information and communication technologies both in everyday life and for the intensification of professional activity and, as a result, the emergence of psychological problems, which associated with the process of mastering a relatively new sphere of human activity, such as communication technologies. The experimental procedure was developed with reference to the process of teaching of information and communication technologies in institutions of pedagogical retraining and education. The experiment was conducted among students of the courses of professional development of pedagogical staff on the basis of the Chernigov regional institute of pedagogical retraining and education named after K.D. Ushinsky. The participants of the experiment provided the author of the study with data on their informational competence, the availability of questions in the process of mastering information technologies, and the impact of these technologies on their health. As a result of the analysis of the conducted research, the data obtained from the participants of the experiment were translated into a graphic form, on the basis of which the comparative characteristics for the two groups of respondents were obtained. The results obtained in this paper will be used in the future to conduct mathematical statistical calculations in order to generalize the results of research in

Наукове видання

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

Серія: *Педагогіка і психологія*

Випуск 56 • 2018 р.

Підписано до друку 26 грудня 2018 р.
Формат 60x84/8.
Папір офсетний. Друк цифровий.
Гарнітура Times New Roman. Ум. др. арк. 29,4
Наклад 100 прим.

Віддруковано з оригіналів замовника.
ФОП Корзун Д.Ю.
21027, а/с 8825, м. Вінниця, вул. 600-річчя, 21.
Тел.: (0432) 69-67-69, 603-000.
E-mail: info@tvoru.com.ua, <http://www.tvoru.com.ua>
Видавець ТОВ «Твори»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції серія ДК № 6188 від 18.05.2018 р.
21027, а/с 8825, м. Вінниця, вул. Келецька, 51а.
Тел.: (0432) 69-67-69, 603-000.